

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

APRIL 3 • 2009

**Georg von Franckens samling av baltiska mynt
Norrström, Lindberg och Hörlin –
tre sedeltecknare utan uppdrag
2009 års enkrona
Göran Persson slagen i Tyskland**

Pris 20 kr

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor: www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se.

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december. På hemsidorna kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida
47x50
mm:
250 kr

1/8 sida
72x50
mm:
350 kr

1/6 sida
47x105
mm:
400 kr

1/4 sida
72x105
mm:
600 kr

1/2 sida
151x105
mm:
1.200 kr

Helsida
151 x 214 mm:
2.000 kr

2:a och 3:e omslags-
sidan:
2.500 kr
4:e omslagssidan:
5.000 kr

Annonser på årsbasis får 20% rabatt.

Kontakta föreningens kansli,
e-post: annons@numismatik.se

Annonstopp senast den 1:a i månaden före utgivning.

Enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader att köpa, sälja eller byta samlarobjekt.

Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.

Innehåll SNT 3 • 2009

Sid.

Artiklar och notiser

Georg von Franckens samling av baltiska mynt	56
50-öringens tid verkar vara förbi	59
Norrström, Lindberg och Hörlin – tre sedeltecknare utan uppdrag	60
Ett vindfynd	64
Göran Persson slagen i Tyskland	65
Myntfynd från Anckarströms håla	65
Äldre biljetter med anknytning till hästkapplöpning	66
Årsberättelse för år 2008 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen	68
Torbjörn Sundquist – Resumé av föredrag för SNF:s medlemmar om Wismars plåtmyntning	72
Ovanlig rysk-svensk överprägling!	72
Panik utanför riksbanken 1920!	73
Då Stockholms Stads Sparbank började [1821]	73

Stående rubriker

Pressklipp. Karameller i växel!	59
Nya mynt. 2009 års enkrona. Sverige – Finland 1809-2009	63
Boktips.	67
Nytt om böcker. Svenska Numismatiska Föreningen i gott sällskap!	71
Auktioner. Ericserg – tredje auktionen	73

Omslag

Åtsidan av 3 groschen 1596 präglad för Sigismund (1592-1599) i Reval under Sverige. Myntet, som är unikt, tillhörde en gång Georg von Franckens (1855-1920) samling av baltiska mynt och förvärvades efter hans död av storsamlaren Sven Svensson. Reval, numera Tallinn, kom under svensk krona 1561. Detta är det enda mynt präglat där i denna valör och i polsk stil. På framsidan ses texten: GROS/SUS ARG/ENTEUS TRIP/LEX REVALIE. Staden var under svensk besittning till 1710, då den erövrades av Ryssland.

Foto: Gabriel Hildebrand, KMK. Läs mer om Georg von Franckens samling i Frédéric Elfvers artikel på sidorna 56-59.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel. 08-667 55 98
onsdag – torsdag
kl. 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71

E-post: info@numismatik.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5428
114 84 Stockholm
Tel. 08-5195 5300
Fax 08-411 22 14

E-post: mgl@myntkabinettet.se

Chefredaktör och ansvarig utgivare:

Monica Golabiewski Lannby

Prenumerationer:

Pris 200 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från
Gunnar Ekströms stiftelse
samt Sven Svenssons stiftelse.
För insänt, ej beställt, material
ansvaras ej. SNT:s texter och bilder
lagras elektroniskt och publiceras
i pdf-format på SNF:s och KMK:s
hemsidor. Den som sänder material
till SNT anses medge elektronisk
lagring/publicering.

Tryck:

Alfa Print, Sundbyberg

ISSN 0283-071X

Föreningens aktiviteter

Våren 2009

APRIL

18 FRIMYNT i Helsingborg Plats Idrottens Hus, Helsingborg

11.00- Representanter för SNF finns på plats med bokbord och
18.00 föreningsinformation.

25 SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS ÅRSMÖTE Plats Vasamuseet, Stockholm

11.45 Ankomst, samling i entrén.
12.00 Gemensam lunch i restaurangen. I lunchen ingår dagens rätt, smör, bröd,
en lättöl eller mineralvatten, kaffe och skeppsskorpa. Pris 190 kr.
13.30 Guidad visning av Vasa och de fynd som påträffades.
14.00 Visning av filmen om Vasa.
14.30 Föredrag av Fred Hocker om mynten som påträffades när Vasa bärgades
samt visning av myntfynden.
15.30 Fikapaus
16.00 Årsmöte
17.00 Dagen avslutas.

Auktion: Den traditionella årsmötesauktionen är *i år inställd*. Vi hänvisar till en kommande auktion i september 2009 där Anders Frösells myntsamling med en betydande medeltidsdel kommer att säljas.

Anmälan: Bindande anmälan till lunchen görs genom att betala in avgiften (190 kr) till SNF:s PlusGiro 150007-3. Detta måste vara gjort senast 18 april 2009.

Förslag från styrelsen angående ändring av stadgarna: Enligt nu lydande formulering skall fyra styrelsesuppleanter väljas vid årsmötet: § 4.6. Val av fyra styrelsesuppleanter. Styrelsens förslag är att formuleringen ändras till: Val av upp till fyra styrelsesuppleanter. Den nya lydelsen inskränker således ej årsmötets rättighet att välja fyra styrelsesuppleanter, utan ger årsmötet möjlighet att efter tillgång välja så många styrelsesuppleanter som står till förfogande. Den nya lydelsen minskar risken för vakanser bland styrelsesuppleanterna vid årsmötestillfället. Detta är den andra och slutgiltiga gången som årsmötet beslutar om ovanstående stadgeändring.

29 Föreningskväll Plats Banérgatan 17

18.00 Bengt Hemmingsson berättar om *Arki-ven och numismatiken*. En översiktlig genomgång av de arkiv som är användbara vid numismatisk forskning samt något om de problem som finns vid arkivarbete. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Bengt Hemmingsson, 29/4.

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan.
Kansli: besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.
Stängt: midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.
www.numismatik.se

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6. Buss 2, 43, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.
Utställningar: måndag – söndag kl. 10.00-16.00.
Numismatiska boksamlingen: torsdagar kl. 13.00-16.00.
www.myntkabinettet.se

Tumba Bruksmuseum

Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg; buss 725.
Utställningar: sept. – maj, lörd.–sönd., juni – aug. tisd.–sönd., kl. 11.00-16.00.
www.tumbabruksmuseum.se

1. Georg von Francken.
Foto ur Bobergs auktionskatalog nr 1
(1926). Repro: författaren.

Att få sin myntsamling dokumenterad och publicerad är inte alla samlare förunnat. En förteckning tjänar dels ägarens samlingsstrukturella och ekonomiska syften, dels ämnet i stort genom att provenienser och attribueringar m.m. kartläggs. För efterkommande samlare och forskare kan en välupprättad förteckning också bidra till förståelsen av hur och vad man samlade på inom ett visst område, vid en viss tidpunkt etc. Följande bidrag behandlar Georg von Franckens samling av baltiska mynt.

Georg von Francken (16/8 1855 – 23/11 1920) var brorson till Georg Wolfgang von Francken, Svenska Numismatiska Föreningens tredje ordförande (1883-1891). Georg von Francken (*Fig. 1*) var även han myntsamlare och hans fina samling av ryska mynt¹ såldes på N. F. Bobergs auktion nr 1 den 18 till 19 oktober 1926. Av nämnda auktionskatalogs titelsida framgår det att Georg var direktör i *Russisch-Baltischer Bergungs Verein, Reval*. Auktionskatalogen – omfattande 628 nr – är författad av den namnkunnige numismatikern och mynthandlaren T. G. Appelgren.²

Georg von Franckens samling av baltiska mynt

Av Frédéric Elfver

Om Georg von Franckens övriga samlingar av mynt finns ingenting publicerat. Men av en händelse påträffade författaren till denna artikel en åttasidig handskreven och odaterad (omkring 1920?) förteckning i folioformat av Appelgrens omisskännliga hand. Förteckningen låg i ett kuvert med följande rader på dess framsida: "*Appelgrens förteckning över von Frankens (sic!) Baltiska samling inköpt av S. Svensson*". En mycket spännande förteckning med många rara mynt med andra ord!

Att samlingen verkligen hamnade hos Svensson torde bevisas av att den unika 3-groschen 1596 från Reval numera ligger i Svenssons samlingar (*Fig. 2*). Detta mynt publicerades senast av Sonny Serrestam i minneskriften till Sven Svenssons födelse, vilken utkom 2005.³

Under rubriken Wenden i förteckningen återfinner läsaren Wolter von Plettenbergs imponerande 10-dukat från 1525 med anmärkningen att exemplaret haft ögla och värderingen 2.000 kronor (*Fig. 3*). Sven Svensson måste ha avyttrat detta exemplar innan sin död, för det är inte identiskt med det exemplar – med annan proveniens – i Svenssons samlingar, vilket såldes på Hirsch auktion 1966.⁴ Den senaste sammanställningen över Wolter von Plettenbergs talermynt och avslag i guld kan man läsa i en artikel av Franziskus Pärn från 2001.⁵

En samling som förtjänar att nämnas i detta sammanhang är godsägare E. Kielers omfattande samling av baltiska mynt som såldes i Köpenhamn 1937.⁶ Ur denna samling förvärvade Kungl. Myntkabinettet ett antal rara baltiska mynt, vilka kommenterats av före chefen för KMK, Nils Ludvig Rasmusson, i en artikel.⁷

2. Reval under Sverige.
Sigismund. 3 groschen 1596. Unik!
Foto: Gabriel Hildebrand.
Förstoring mot originalets 21,5 mm.

Förteckningen omfattar över 2.021 exemplar av främst baltiska och svensk-baltiska mynt, värderade till 18.000 kronor – ett betydande belopp som motsvarar drygt 280.000 kronor i dagens penningvärde.

Här följer Appelgrens förteckning över Georg von Franckens samling av baltiska mynt. Stavningen är bibehållen och endast smärre korrigeringar och tillägg har gjorts. Värderingen längst till höger är angiven i svenska kronor.

Reval			
Härmästare			
Skillingar före 1424. 8 st. à 0,50.	4:00		
Cysse von Rutenberg (1424-1433). Skillingar. 3 st. à 0,50.	1:50		
Skillingar 1433-1535. 20 st. à 0,50.	10:00		
Artiger före 1535. 30 st. à 2.-	60:00		
Walter von Plettenberg. Ferding 1515. 2 st. à 30.-	60:00		
d:o. Ferding 1515. 3 st. à 5.-	15:00		
d:o. Ferding 1528. Vacker.	75:00		
d:o. Ferding 1528.	25:00		
d:o. Ferding 1530. 2 st. à 15.-	30:00		
d:o. Ferding 1533.	15:00		
d:o. Ferding 1533.	5:00		
d:o. Ferding 1534. 2 st. à 25.-	50:00		
d:o. Ferding 1535. Vacker. Annan typ.	200:00		
Herman von Brüggenev. Skillingar. 46 st.	45:00		
Johan von der Recke. Skillingar. 3 st.	3:00		
Henrik von Galen. Ferding 1553. 5 st.	20:00		
d:o. Ferding 1554, 1555, 1556. 18 st.	36:00		
d:o. Ferding 1557. 3 st.	6:00		
d:o. Skilling 1552. 2 st.	7:00		
d:o. Skilling 1554. 3 st.	6:00		
d:o. Skilling 1556.	2:00		
Wilhelm von Fürstenberg. Ferding 1558.	75:00		
Gotthard von Kettler. Ferding u.å. Med IN REVAL	50:00		
d:o. Ferding u.å. Med REVAL 3 st.	75:00		
d:o. Ferding 1560.	25:00		
d:o. Ferding 1560. 5 st. à 3.-	15:00		
d:o. Skilling. 4 st. à 1.-	4:00		
Reval under Sverige			
Erik XIV. Mark 1562. Utmärkt ex.	1500:00		
d:o. ½ mark 1562. Perf. o. dålig.	250:00		
d:o. Ferding 1561. ERIC · D · G etc.	50:00		
d:o. Ferding 1561. ERIC 14 · D · G etc.	25:00		
d:o. Ferding 1561. ERIC XIII · D · G etc.	50:00		
d:o. Ferding 1561. ERIC XIII · D · G etc.	30:00		
d:o. Ferding 1562.	20:00		
d:o. Ferding 1565. 6 st.	120:00		
d:o. Ferding 1566. 3 st.	75:00		
d:o. Ferding 1567. 7 st.	175:00		
d:o. Ferding 1567. Med 68 års bild.	30:00		
d:o. Ferding 1568. 8 st.	120:00		
d:o. Ferding u.å. 2 st.	100:00		
d:o. Ferdingar af div. år. 19 st. à 5.- (dåliga)	95:00		
d:o. Skillingar. 41 st.	50:00		
d:o. Revalsche molen-teken 1562. Koppar.	1500:00		
Johan III. Ferding u.å. 6 st.	20:00		
d:o. 2-skilling 1569.	20:00		
d:o. Skilling 1570.	20:00		
d:o. Skilling u.å. Krönt I	15:00		
d:o. Skilling u.å. Krönt I R. 24 st.	12:00		
Sigismund. Öre 1597. Kantspricka.	25:00		
d:o. 3 groschen 1596. Obeskriven. Vackert ex,	1000:00		
Gustav II Adolf. Öre. 5 st. goda ex. à 5.-	25:00		
d:o. Öre. 12 st. dåliga ex. à 1.-	12:00		
Kristina. Dukat 1650.	200:00		
d:o. Ören. 25 st.	12:50		
Karl XI. 4 mark 1664.	400:00		
d:o. 4 mark u.å. Dålig.	25:00		
d:o. 2 mark 1664.	300:00		
d:o. 4 öre 1667-1670. 6 st. goda ex.	18:00		
d:o. 4 öre 1671, 1673. à 4.-	8:00		
d:o. 4 öre 1674.	6:00		
d:o. 4 öre. 4 st. dåliga ex. à 0,50	2:00		
d:o. 2 öre. 9 st. Öre. 19 st.	24:00		
Narva			
Karl XI. 4 öre 1670, 1671, 1672. 5 st.	30:00		
d:o. 4 öre. 2 st. dåliga.	2:00		
d:o. 2 öre. 6 st. Öre. 3 st.	15:00		
Hapsal			
Ferding 1562. Vackert ex.	100:00		
Skilling. 5 st. goda ex. à 6.-	30:00		
d:o. 5 st. dåliga och medelgoda.	10:00		
Arensburg			
Ferding. 4 st. à 5.-	20:00		
d:o. 5 st. à 2.-	10:00		
Skilling 1564. Old. och Delmenhorst.	20:00		
d:o. 1564. Oldenburg.	15:00		
d:o. 12 st. à 2.-	24:00		
Dorpat			
Brakteater. 4 st. à 2.-	8:00		
Skillingar. 73 st. à 2.-	146:00		
Artigar. 27 st. à 5.-	135:00		
Kristian Bomhover. Ferding 1516.	50:00		
Joh. Blankenfeld. Ferding 1525.	50:00		
Joh. Bey. Ferding 1532. Utmärkt ex.	150:00		
d:o. Ferding 1533. Perf.	15:00		
d:o. Ferding 1534.	50:00		
Herm. Weiland v. Wesel. Ferdingar af div. år (1554-1557) och utan år. 25 st. à 6.-	150:00		
Riga			
Ärkebiskopar ensamma			
Artiger. 8 st. à 3.-	24:00		
Wilhelm v. Brandenburg. Ferding 1563.	20:00		
d:o. Ferding 1563. Kantskadad.	2:00		
Ärkebiskopar i förening med härmästare			
Jasper Linde och Walter v. Plettenberg.			
Mark 1516. Galvano	10:00		
d:o. Ferding 1516.	50:00		
d:o. Ferding 1516. 3 st. à 30.-	90:00		
d:o. Ferding 1517.	100:00		
d:o. Ferding 1519.	25:00		
d:o. Ferding 1520.	25:00		
Wilhelm v. Brandenburg och Henr. v. Galen.			
½ mark 1553. 3 st.	25:00		
d:o. ½ mark 1554. Vacker	50:00		
d:o. ½ mark 1554. 4 st.	30:00		
d:o. ½ mark 1555. 2 st.	15:00		
d:o. ½ mark 1556. 2 st.	10:00		
d:o. Ferding 1554.	20:00		
d:o. Ferding 1555. 2 st.	20:00		
Wilhelm v. Brandenburg och Gotthard v. Kettler. Ferding u.å. Perf.	20:00		

Härmästarne ensamma			
Walter v. Plettenberg. Ferding 1526.	50:00	d:o. 2 st. dåliga.	5:00
d:o. Skilling. 27 st.	20:00	d:o. Ferding 1556. 2 st. à 25.-	50:00
d:o. Artiger. 11 st.	30:00	Gotthard von Kettler. Ferding 1559.	100:00
Herman v. Brüggenev. Skilling. 59 st.	30:00	d:o. Ferding 1560.	100:00
Henrik v. Galen. ½ mark 1556. 3 st. dåliga à 2.-	6:00	Wenden och okänd myntningsort	
d:o. ½ mark 1557. 3 st. à 6.-	18:00	Skillingar. 21 st.	20:00
d:o. Ferding 1556. 2 st.	60:00	Livland	
Wilhelm v. Fürstenberg. ½ mark 1557. 2 st. à 15.-	30:00	Under Polen	
d:o. ½ nödtaler □ 1559. Utmärkt ex.	1500:00	½ mark 1573. Vacker.	200:00
Gotthard v. Kettler. Ferding 1561.	50:00	d:o. 1573. Dålig.	10:00
Skillingar från ärkebiskopar och härmästare, ensamma eller i förening med hvarandra. 86 st. ⁸	165:00	Ferding 1573. Praktexemplar.	250:00
Riga som fri stad		Skilling 1572. 10 st.	12:00
Taler 1573. Gjuten.	15:00	Under Sverige	
½ mark 1565. 3 st. à 10.-	30:00	Kristina. 2-dukats 1646.	125:00
d:o 1566.	10:00	d:o. Dukats 1645.	50:00
d:o 4 st. dåliga à 3.-	12:00	d:o. Dukats 1647. Vacker.	100:00
Ferding 1564.	10:00	d:o. Dukats 1648.	35:00
d:o. 1565-1567. 14 st. à 4.-	56:00	d:o. Riksdaler 1645.	125:00
d:o. 1568.	6:00	d:o. 1/24 rdr. 7 st. à 1.-	7:00
d:o. u.å.	10:00	d:o. Solidi. 71 st.	20:00
d:o. 7 st. dåliga à 1.-	7:00	Kurland	
Skilling 1563, 1565, 1566, u.å. 8 st.	12:00	Skilling 1575, 1577. 50 st.	15:00
d:o. 1569 m.fl. år. 200 st.	40:00	Fredrik och Wilhelm Kettler. 3 groschen u.å.	20:00
Riga och Polen		d:o. 3 groschen 1596, 1597. 4 st. à 10.-	40:00
3 groschen div. år. Vacker. 60 st.	60:00	d:o. 3 groschen 1598. 6 st. à 6.-	36:00
d:o. div. år. Mindre vackra. 58 st.	29:00	d:o. 3 groschen 1599. Årtalet nederst.	10:00
Groschen och solidus. 157 st.	30:00	d:o. 3 groschen 1599. Årtalet upptill.	20:00
Riga under Sverige		d:o. 3 groschen 1600. Vacker.	25:00
Gustav II Adolf Riksdaler 1629.	150:00	d:o. 3 groschen 1606.	25:00
d:o. Riksdaler 1630.	50:00	d:o. Solidus 1596.	10:00
d:o. 1/24 rdr 1622-1624. 1 ½ skill. 1623. 13 st.	7:00	d:o. Solidus 1600 m.fl. år. 6 st. à 5.-	30:00
Kristina. Riksdaler 1639. 2 st. à 50.-	100:00	Jakob Kettler. Taler 1644.	50:00
d:o. Riksdaler 1644. Dåligt ex.	25:00	d:o. Taler 1645. 2 st. à 25.-	20:00
d:o. Riksdaler 1644. Profilbild.	75:00	Fredr. Casimir Kettler. 18 groschen 1694. Vacker.	20:00
d:o. 2-dukats 1646.	200:00	d:o. 18 groschen 1694. Hela årtalet.	10:00
d:o. Dukats 1646. Haft ögla, f.ö. bra ex.	200:00	d:o. 6 groschen 1694. 3 st.	25:00
1/24 rdr 1644, 1647, 1648, 1649.	10:00	d:o. Kopparskilling 1696.	10:00
Karl X. Staden Rigas hyllningsmedalj (af Höhn).		Karl v. Polen. 6 groschen 1762.	5:00
BEH 23. Guld. 34 gr.	300:00	d:o. Groschen och kopparskilling 1762. 12 st.	10:00
d:o. Samma medalj i silfver.	30:00	Ernst Joh. Biron. Dukats 1764.	100:00
d:o. 5-dukats 1645 (1654).	350:00	d:o. 18 groschen 1764. Ensidig.	10:00
Karl XI. 2-dukats 1667.	125:00	d:o. 6 groschen 1763, 1764. 2 st. à 8.-	16:00
d:o. Dukats 1673. Vacker.	250:00	Peter Biron. Dukats 1780. 2 st.	50:00
d:o. Riksdaler 1660. 2 st. à 25.-	50:00	d:o. Taler 1780. 4 st. à 10.-	40:00
Karl XII. Dukats 1700.	250:00	Div. kurländska småmynt, en del sälls. 23 st.	25:00
Kontramarkerade: 4 mark 1693.	40:00	Galvaniska kopior och gjutna. 4 st.	10:00
d:o. 2 mark 1682. Perf.	5:00	Dansk. s.k. Alberts-daler 1781, slagen för handeln med Riga.	25:00
d:o. Mark 1689.	10:00	Afgjutning i hvit metall af Gotthard v. Kettlers nödtaler 1559.	–
d:o. 5-ören div. år. 8 st.	24:00	92 st. baltiska och svensk-baltiska mynt, dåliga ex. (däribland 19 st. ferdingar).	–
Messingklipping ”Zu 5 Tage Mehl”. Gjuten.	5:00	Priset på hela den ofvan förtecknade samlingen: <u>18 000 kronor.</u>	
Karl XI:s och XII:s 1/24 rdr 1669, 1700, 1701. 8 st.	24:00		
Gustav II Adolfs, Kristinas, Karl X:s och Karl XI:s solidi. C:a 300 st.	25:00		
Wenden			
Walter von Plettenberg. 10-dukats 1525. Haft ögla.	2000:00		
Henrik von Galen. ½ mark 1556.	8:00		

<u>Wenden.</u>	
Walter v. Plettenberg. 10-dukater 1525. Häft igla	2000-
Henrik v. Galeon. 1/2 mark 1556.	8-
2 = 2. st. deligan	5-
Ferdinand 1556. 2. st. i 25	50-
Gotthard v. Kettler. Ferdinand 1559	100-
1560.	100-

3. Wenden – Wolter von Plettenberg.

Utdrag ur Appelgrens förteckning över Georg von Franckens samling av baltiska mynt.

Foto: författaren.

Noter

¹ Genom bevarade räkningar kan man konstatera att von Francken bl.a. köpte ryska och baltiska mynt ur Erbsteins samling del II (Adolph Hess Nachf., januari 1909) för 136,75 Mark (vid denna tid motsvarade 1 mark ca 89 svenska öre). Från samma mynthandlarfirma köpte von Francken i november 1911 mynt ur Horskys samling del II för 48,55 Mark. Tack till Sonny Serrestam, Växjö, för kopior av dessa räkningar.

² En del av de klubbade priserna finns återgivna i Numismatiska Meddelanden XXVIII, s. 76.

³ Sonny Serrestam, Sven Svensson och hans samling – några personhistoriska anteckningar. Samlaren Sven Svensson – Alla dessa mynt. Red. Göran Wahlquist. Kungl. Myntkabinetet och Svenska Numismatiska Föreningen (Smärre skrifter nr 11). Karlshamn 2005, s. 38-59 (3-groschen 1596 avbildad på sid. 58).

⁴ Mynt och medaljer ur Sven Svenssons samling [...] 1966. AB Hirsch Myntauktioner. Lot nr 819: "[...] Wolter von Plettenberg, Wenden. 10 dukater 1525. 35,53 gr. [...] Förvärvad av S. Svensson på auktion A. Ness. (sic!) Nachf. 28.11.1927 (Samm. Vogel) nr 870; där ang. 'Exemplar der Dubblettenauktion der Petersburger Eremitage 1911'. [...] Lödspår." Klubbad för 15.000 kr.

⁵ Franziskus Pärn, Der Plettenberg-Taler und seine Abschläge in Gold. Studia numismatica II. Festschrift Mihhail Nemirovitš-Dantsenko 80. Eesti Ajaloo-

museum. Toid Ajaloo Alalt 3. Tallin 2001, s. 186-205.

⁶ [E. Kieler] Fortegnelse over en Samling sjældne svensk-baltiske Mønter (Reval, Riga, Narva og Livland). Sagførernes Auktioner. København 28.5.1937.

⁷ Nils Ludvig Rasmusson, Unica och rarissima bland Kungl. Myntkabinetets baltiska nyförvärv. Nordisk Numismatisk Årsskrift 1939. Stockholm 1940, s. 164-169.

⁸ I förteckningen har följande not i blyerts tillfogats: "Af brist på utrymme, litteratur och tid har jag ej kunnat särskilja mynten från de olika myntherrarne."

⁹ Denna rara medalj slagen till 10 dukaters vikt beskrivs enligt följande av Hildebrand: "Minnespenningen afser Konungens segrar i Polen och i allmänhet hans bemödanden att icke blott skydda utan äfven vidga Sveriges besittningar på andra sidan Östersjön." Ett motsvarande exemplar såldes på Ahlströms auktion 60 (1999), nr 858.

Pressklipp

Karameller i växel!

Hur många minns inte Italiens goda växelpengar omkring 1980. Karameller fick man i växel i stället för mynt. Men handla för godiset gick inte för sig. Här följer en liten notis hämtad ur Dagens Nyheter en dag i januari i år:

På grund av bristen på mynt i Argentina har invånarna sedan en tid tillbaka fått möjlighet att välja mellan pengar och godis i växel när de handlar tidningar, choklad eller tobak i de typiska argentinska kioskerna. Och nu visar en Gallupundersökning att 80 procent av invånarna accepterar karameller som växel. Bristen på mynt har vuxit i takt med inflationen de senaste tre åren.

MGL

50-öringens tid verkar vara förbi ...

RIKSBANKEN föreslog riksdagen den 18 december 2008 att 50-öresmyntet skall upphöra som lagligt betalningsmedel efter den 30 september

Foto: Riksbanken.

2010. Riksbankens statistik visar att 50-öringen i allt mindre omfattning används och därför föreslår man att valören tas bort.

Om riksdagen följer riksbankens förslag blir alltså 1-kronan den lägsta valören i cirkulation från 1 oktober 2010.

Naturligtvis kommer öret att finnas kvar vid prissättning av varor, men avrundning sker mot 1 krona i stället för som i dag mot 50 öre. Att 50-öringen försvinner medför att de rena koppar-/bronsmynten upphör att gälla efter att ha använts i nästan fyrahundra år.

Det första svenska kopparmyntet präglades 1624, även om starkt kopparhaltiga mynt förekom redan på Johan III:s tid och till med under medeltiden. Koppar kommer dock att finnas kvar som myntmetall, dagens 10-krona innehåller 89 procent koppar och både 5- och 1-kronan 75 procent koppar.

Som kuriosita kan nämnas att tillverkningskostnaden för en 50-öring i dag är 30 öre. Alltså är utgivningen av den i princip en ren förlustaffär för staten.

Ingemar Svenson

Svenska och skandinaviska mynt och sedlar.

Stor sortering av utländska jubileumsmynt, årsset samt småmynt. Euro-utgåvor, polletter och medaljer.

Prislistor gratis.

NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

www.nmh-mynt.a.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

Norrström, Lindberg och Hörlin – tre sedeltecknare utan uppdrag

Av Ian Wiséhn

Lättheten att efterapa och förfälska sedlarna av 1879 års typ (med lilla riksvapnet) gjorde, att Riksbanken måste skaffa sig nya sedlar. Förslagsritningar på fram- och baksida till 10- och 5-kronorssedlar inlämnades år 1884 till Bankofullmäktige av tre kända tecknare, nämligen Carl Hjalmar Norrström, Oscar Lindberg och Hugo Hörlin.

Men även Riksbankens sedeltryckeriföreståndare, Jacob Bagge avlämnade förslag på fram- och baksida till en 10-kronorssedel. Bagge fick i uppdrag att avlämna förslagsritningar på övriga sedelvalörer.

Från början hade Bagge tänkt sig framsidan på samtliga sedelvalörer prydd med en bild av Moder Svea, kopierad efter Johann Carl Hedlingers bankomedalj 1729. Däremot skulle baksidan visa en kungabild som var olika för varje valör. På hösten 1885 bestämdes det emellertid att samtliga valörer skulle ha en bild av Gustav I Vasa. Därmed var Norrström, Lindberg och Hörlin ute ur leken. Bagges tryckeri fick i stället uppdraget, och han lät teckningsuppdraget gå till målaren m.m. Julius Kronberg.

Sedlarna som Kronberg tecknade kallas 1890 års typ eller Moder Svea-typen. De gavs ut med två års mellanrum mellan varje valör under åren 1890-1898. Den till typen hörande 1000-kronorssedeln trycktes ursprungligen på papper av samma blåa färg som papperet till 10- och 10-kronorssedlarna. För att förebygga risk för förväxling beslöt bankofullmäktige år 1909 att ändra färgen på 1000-kronorssedeln från blå till röd.

Sedelförslagen som inte godtogs

Vilka var nu de tre konstnärerna som inte fick något uppdrag?

Carl Hjalmar Norrström var född i Eskilstuna den 4 juli 1853. Han var konstnärligt lagd och valde att studera vid Konstakademien 1869-1874, varefter han återvände till sin hemstad. Några år senare reste han till Paris för studier vid *Ecole des Arts Décoratifs*. Efter hemkomsten 1880 bosatte han sig åter i Eskilstuna och började ägna sig åt metalletsning, en konstart som var en specialitet i tidens svenska konstslöjd. Han etsade vackra motiv på skrin, skålar, vaser, pokaler, eldskärmar, prydadsskoldar m.m. Norrström anslöt sig 1885 till opponenterna och deltog i deras andra utställning detta år. På 1890-talet började han alltmer syssla med skulpturarbeten i brons. Norrström målade även porträtt i olja och ritade en stor mängd konstindustriella mönster, särskilt för Skultuna.

Uppenbarligen var han också intressant i sedelsammanhang. Carl Hjalmar Norrström avled den 21 november 1923 i Storängen, Nacka.

Johan Oscar Lindberg var född i Stockholm den 14 april 1852. Han var arkitekt, tecknare och etsare. Han studerade vid Konstakademien och i etsning för Axel Tallberg. Lindberg var överlärare i konstindustriell fackteckning vid Tekniska skolan i Stockholm 1883-1916 och avdelningsföreståndare vid Byggnadsyrkesskolan 1912-1916. Han fick bland annat uppdrag att utföra ritningar till konstindustriella föremål samt linjeetsningar av landskap och blommor.

Lindberg avled i Stockholm den 28 mars 1916.

Anton Hugo Hörlin föddes den 30 juli 1851 i Marstrand i Bohuslän. Han utbildade sig till arkitekt vid Chalmerska slöjdskolan i Göteborg åren 1870-1873 och vid Konstakademien 1873-1878, där hans främste lärare

var F. W. Scholander. Med tiden blev Hörlin överlärare i konstindustriell fackteckning vid Tekniska skolan i Stockholm. Han var också styrelseledamot i Svenska Slöjdföreningen. Som sekreterare i Konstnärsklubben 1882-1888 genomdrev han beslutet om byggandet av Konstnärshuset på Smålandsgatan i Stockholm. Åren 1890-1894 tjänstgjorde Hörlin som konstnärlig ledare vid Rörstrands porslinsfabrik. Han tillhörde opponenterna 1885 och var god vän med Norrström.

Hörlin avled vid en drunkningsolycka i Södertörns skärgård den 12 juli 1894.

Sammantaget måste man säga att Riksbanken fått tag på en mycket kvalificerad grupp konstnärer som skulle avlämna förslag till nya sedlar. Några av förslagen lider enligt min mening av alltför många detaljer, till exempel de som Norrström presterat. Lindberg och Hörlin hade tagit fram ”luftigare” förslag, men kanske inte så moderna.

Julius Kronbergs och Jacob Bagges Moder Svea är utförd i tysk stil, men skulle ändå hålla i drygt sjuttio år.

Ian Wiséhn

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(*uppgesamlarområde*)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

A

B

C

D

A-D. Sedelförslag utförda av *Carl Hjalmar Norrström*.

Ett förslag (A) visar en orangefärgad 10-kronorssedel och med blå baksida.

Den är tämligen överbelastad med symboler och mönster.

En annan tia (B), med grön bottenfärg och brun ram, är något luftigare men upplevs mer som en tillfällig lösning.

Norrström utförde även två förslag (C och D) tänkta som en 5-kronorssedel och en i valören 10 kronor.

Den förstnämnda har ljusröd bottenfärg i kombination med blått – baksidan går helt i blått och vitt.

Tians framsida är nationellt blågul och baksidan är röd och vit.

Som en lustighet kan nämnas att Norrström valde att dekorera sina sedelförslag med gulfemman respektive guldian, som båda har Oscar II:s porträtt på åtsidan.

Sedelproverna i artikeln är skannade av MGL. Förminskade.

E

F

G

E-G. *Oscar Lindbergs* förslag är till viss del mer luftiga än Norrströms.

5-kronorssedeln (E) går i gult, blått och brunt. Till vänster på framsidan finns det lilla riksvapnet. Baksidan har brun-beige ton.

Lindbergs 10-kronorssedel (F) har en i huvudsak grön framsida och blå baksida.

Lindberg lämnade också in ett förslag på en 10-kronorssedel (G) där framsidan känns alltför överbelastad med symboler och mönster.

Nästan hela det inre fältet på framsidan pryds av stora riksvapnet och två sidoställda krönte lejon. Riksvapnet har brun-orange färg.

Bakgrundsfärgen går främst i blått. Baksidan pryds av Karl XI innanför en rikt dekorerad ram.

H

I

H. Från *Hugo Hörlins* hand har vi endast ett förslag på en framsida till en 10-kronorssedel (H). Den är tämligen enkelt utformad med det krönte lilla riksvapnet till vänster och ett mittfält i rött där valören anges.

I. Till sist avbildas *Julius Kronbergs* Moder Svea, som han ritade på uppdrag av Jacob Bagges sedeltryckeri. Det blev ju detta motiv som användes på 1890-års sedeltyp.

2009 års enkrona Sverige – Finland 1809-2009

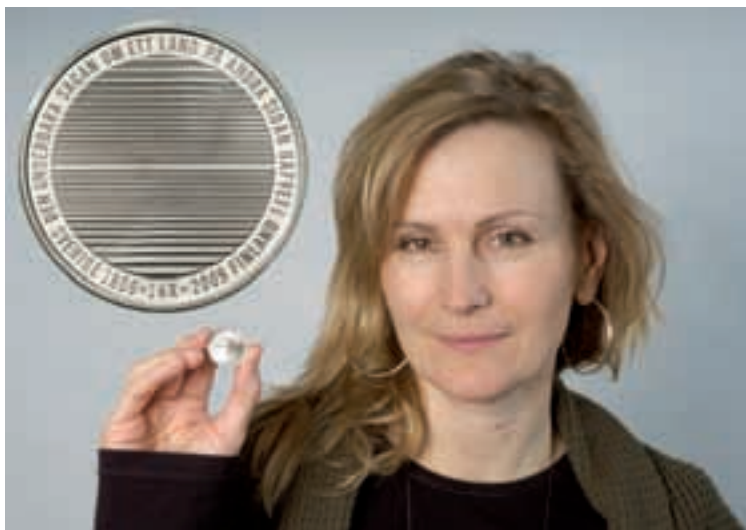
2009 ÅRS ENKRONA finns redan ute i handeln och nytt för i år är att den utgör både ett minnesmynt och ett allmänt cirkulerande mynt och ersätter den ordinarie enkronan. Åtsidan med porträttet av kung Carl XVI Gustaf är dock oförändrad.

Motivet för årets minnesmynt är den svenska förlusten av storhertigdömet Finland efter 1809 års fred med Ryssland. Finland blev nu i stället ett autonomt storfurstendöme under den ryske tsaren. Det var först efter första världskrigets slut som Finland blev en egen, helt självständig stat.

Den 15 januari 2009 invigdes Märkesåret 1809 genom en ceremoni i riksdagen i närvaro av Finlands president Tarja Halonen, H M Konungen, H M Drottningen, kronprinsessan Victoria och prinsessan Madeleine. Vid detta tillfälle överlämnades minnesmyntet till Carl XVI Gustaf och Tarja Halonen av riksbanksfullmäktiges ordförande Johan Gernandt.

Det är Annie Winblad Jakubowski som formgivit fransidan till denna specialprägling. Den avbildar symboliskt havet som förbindelselänk mellan Sverige och Finland. Längs myntets kant ses texten: DEN UNDERBARA SAGEN OM ETT LAND PÅ ANDRA SIDAN HAFVET som avslutas med formgivarens initialer AWI. Nederst: SVERIGES 1809 s 2009 si FINLAND. Bokstaven S står för Riksbankens säte Stockholm, SI för riksbankschefen Stefan Ingves.

Det vackra citatet har Annie hämtat ur en längre text skriven av Anton Rosell (1828-1904) i sin skrift *Studentbesöket i Finland 1857*, tryckt i Uppsala 1858. Vid tiden för denna händelse var Rosell student vid Uppsala universitet, senare domprost i Göteborg. Det var i ett tal han höll vid en middag i samband med ett besök i Helsingfors universitet som han framförde en hyllning till Helsingfors studenter men framförallt till Finland och dess folk. Här följer den mening i vilken citatet återfinns:

Konstnären Annie Winblad Jakubowski är formgivaren bakom fransidan på 2009 års enkrona. Hon står även bakom minnesmynten Kungliga Slottet 250 år (2004) samt Unionsupplösningen Sverige-Norge (2005).

Foto: Gabriel Hildebrand..

... Ty redan i den tiden, när vi lyssnade till sagorna, hörde vi mer än en gång förtäljas den underbara sagan om ett land på andra sidan hafvet, dit den borde begifva sig, hvilken ville finna en vänskap, som under seklernas lopp aldrig lärt sig att glömma, och en trohet, som under pröfningarnas skiften aldrig lärt sig att svika ...

Det var detta innehåll som myntets formgivare fastnade för. Vid en förfrågan från undertecknad uttrycker hon sig på följande sätt:

Texten jag valde att använda som rubrik på enkronan tycker jag är bra av olika anledningar – dels hjälper den betraktaren att förstå motivet, dels skapar det gammalsvenska, artonhundratalsklingande "hafvet" en spännande kontrast till det moderna uttrycket i motivet.

Om själva motivet, havet, skriver Annie så här i en mindre utställning som hon själv gjorde på Kungl. Myntkabinettet i samband med utgivningen av myntet:

Jag har valt att använda havet som motiv i mitt skissförslag, havet som förbindelselänk mellan de båda länderna Sverige och Finland. I myntets mitt ligger horisonten utsträckt. Nedanför horisontlinjen ligger havet, ovanför havet sträcker sig himlen.

Motivet är stramt och grafiskt framställt med hjälp av linjer i varierande linjebredd. Motivets ödslighet förmedlar ett vemodigt intryck. Motivet är öppet för olika tolkningar; man kan föreställa sig att betraktaren står på svensk jord och tittar ut över havet mot Finland. Man kan även tänka sig att betraktaren står på finsk jord och tittar ut mot Sverige.

Årets mynt är utgivet av Sveriges Riksbank men tillverkat av Myntverket i Finland AB. Åtsidans formgivare är Ernst Nordin. Annie Winblad har tidigare formgivit några av våra jubileumsmynt. Se SNT 2005:1 samt 2005:5.

Framtida minnesmynt

Enligt Riksbankens hemsida kommer möjligheten att ge ut särskilda minnesmynt att finnas kvar men mer sällan än tidigare. Det ska i så fall handla om händelser av särskilt stor betydelse. Man anser det lämpligare att använda vanliga mynt som går ut till allmänheten och detta stämmer bättre med syftet att uppmärksamma händelser som är av intresse för hela landet. Detta beslutades av Riksbankens direktion i februari 2008 i samråd med riksbanksfullmäktige.

Monica Golabiewski Lannby

Ett vindsfynd

VI BEFINNER OSS I VÄSTERGÖTLAND, vid Assmebro, ett par kilometer norr om åmotet där Assman flyter ihop med Åtran. I ett hus, vackert beläget vid bron över ån, bodde Gunnar och Elsa Pettersson fram till 2005 då båda gick bort, 95 respektive 90 år gamla. Huset hade varit Gunnars föräldrahem. Hans far Johannes var skräddare och i huset, där Gunnar växte upp med sina sex syskon, fanns skräddarverkstaden inrymd. Redan 1918 dog Gunnars far och ena bror. Hans mor Severina tog över huset som kom att inrymma både affär och telefonväxel.

Gunnar köpte senare huset. Skräddarverksamheten var då sedan länge avveklad och Gunnar arbetade vid Assmebro kraftstation, en knapp kilometer nedströms. Som liten grabb hade han med stort intresse fått se hur kraftstationen byggdes och när ån dämades upp.

När nu Gunnars och Elsas söner stod i begrepp att sälja huset fanns det mängder av saker från tre generationer som skulle tas om hand. På vinden upptäckte de en låda med gamla brev, räkningar och kvitton från sent 1800-tal fram till ca 1930. Här fanns bland annat elräkningar från AB Assmebro Elektricitetsverks första år.

Som kuriositet kan nämnas att skräddareverkstaden hade legat på övervåningen och tidigt hade man installerat elektriskt ljus. Debiteringen var per glödlampa, så när arbetet var slut för kvällen sänkte man helt enkelt ner den enda lampan genom ett hål i golvet för att få elektriskt ljus i vardagsrummet på undervåningen!

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur
www.nordlindsmynt.se

Linnéa Petterssons lönekuvert med dess innehåll; två femtioöringar från 1875 respektive 1898. Foto: författaren.

Efter att ha sparat några gamla kvitton och andra intressanta papper ställdes lådan ut för att tillsammans med mycket annat transporteras till återvinningscentralen. Just när den skulle kastas i en container gick det inte att motstå att än en gång ta fram några gamla papper och kuvert ur lådan. Bland dessa fanns en liten brun papperspåse med Linnéa Petterssons namn skrivet med svart bläck. Linnéa, som var en av fyra döttrar i syskonskaran, var född 1905. Förutom namnet, med ett nummer före, stod beloppet 11,90 på kuvertet och det var klart att det var ett gammalt lönekuvert. Den stora överraskningen kom när det visade sig att det fortfarande fanns två 50-öringar kvar i det! Båda var från Oscar II:s tid med årtalen 1875 respektive 1898.

Slumpen gjorde att lönekuvertet med sitt innehåll, som legat orört i åttio år, upptäcktes just sekunderna innan det skulle kastas och för alltid ha varit förlorat!

Enligt uppgifter från en släkting skulle Linnéa under en kort tid varit ha varit piga hos bröderna Sandberg i Hillared utanför Borås. Bröderna Sandberg startade i mitten av 1920-talet en konfektionsverksamhet där de sydde blåkläder. Från början var det hemsömmerskor runt om i bygden som anlätades, men senare byggdes en syfabrik där det även fanns anställda på plats. Att lönekuvertet kommer från Sandbergs är högst troligt.

Hur mycket var då de båda bortglömda 50-öringarna värda under andra halvan av 1920-talet? Det finns intres-

sant litteratur som belyser detta, bland annat Lars O. Lagerqvists och Ernst Nathorst-Böös' *Vad kostade det?*. Dock är det ännu intressantare och titta bland kvittona och räkningarna som sparades från lådan på vinden!

Ur ett axplock från mitten av 1920-talet och några år framåt fanns följande prisuppgifter:

<i>Aktiebolaget Assmebro Elektricitetsverk, – avgift för elektriskt ljus 1.1 – 30.6 1924</i>	<i>Kr. 16.-</i>
<i>Assmebro Mejeri (1930)</i>	
<i>– 1,05 kg ost</i>	<i>Kr. 1,47</i>
<i>– ½ kg smör</i>	<i>Kr. 1,10</i>
<i>– ½ kg kaffe</i>	<i>Kr. 1,25</i>
<i>– 2 kg toppsocker</i>	<i>Kr. 0,88</i>
<i>– 7 m gardiner</i>	<i>Kr. 5,60</i>
<i>– 1 par strumpor</i>	<i>Kr. 2,50</i>
<i>– 1 blusnål</i>	<i>Kr. 1</i>
<i>A.-B. J. Lundins Järnhandel – 1 st. Marmormortel</i>	<i>Kr. 4,25</i>
<i>A. Åhlander Svenljunga, (Rikstelefon 38 & 58)</i>	
<i>– 1 par kängor till Linnea Pettersson, Dec. 21 1922.</i>	<i>Kr. 22.-</i>

Det senare var förmodligen en julklapp till den då sjuuttonåriga Linnéa!

Bo Gunnarsson

Källor

Inger Knutsson, Röstorp: muntliga uppgifter

Mats Segerblom, Bernt Ragnarsson: Internet, TV-reportaget "En får inte slöa till". Detta kulturhistoriskt mycket intressanta och sevärda TV-reportage om Bröderna Sandbergs konfektionsfabrik gjordes av Mats Segerblom och Bernt Ragnarsson 1985. Reportaget finns numera i SVT:s öppna arkiv och kan ses via Internet. Ett enkelt sätt att hitta reportaget är att gå in på www.svt.se och via sökfunktionen söka på Bröderna Sandberg.

Göran Persson slagen i Tyskland

SOM MYNTSAMLARE stöter man stundom på numismatiska objekt som kanske inte helt ligger i linje med den huvudsakliga inriktningen men som ändå fångar ens intresse. Denna medalj från 1998 över dåvarande statsministern Göran Persson är en sådan och fick författaren att prompt klicka på ”KÖP NU”-knappen på den tyska versionen av internetsajten *ebay*.

Medaljen, som väger 32 gram, är tillverkad av förgylld kopparnickel och mäter 40 mm i diameter. Den ingår i medaljserien *Die ersten Farb-Europa-Prägungen* från tillverkaren *Bayerisches Münzkontor*. I serien är fransidan och den handmaljerade bokstaven e gemensamma medan centralmotivet varierats.

Förutom den landsfaderligt leende svenske statsministern ingår bland andra statsmän Tony Blair, Helmut Kohl och Poul Nyrup Rasmussen i serien.

Medaljen påvisar, som så ofta, de stora konstnärliga utmaningar som porträttering *en face* innebär. Stats-

Medalj från 1998 över dåvarande statsministern Göran Persson. Medaljen är utgiven av *Bayerisches Münzkontor* och ingår i serien *Die ersten Farb-Europa-Prägungen*. Okänd konstnär.
Foto: författaren.

minister Persson hade vid tiden något bredare ansikte vilket tillsammans med den på medaljen överdrivet höga pannan ger medaljen ett lätt idealiserat intryck. Dessvärre har jag inga uppgifter om varken gravör eller upplagesiffror.

Från samma år som statsministermedaljerna utgavs finns också en systemserie där centralmotiven hämtats från de europeiska kungahusen, bland andra har Henrik VIII, Gustav III och Louis XVI porträtterats. År 1999 användes återigen de båda återkommande stilelementen men med

undantag i fransidan som fick en ny sista årtalssiffra. Sverige är här representerat med ett centralmotiv av ett till synes märkligt kollage innehållandes Kungliga Dramatiska Teaterns och Bromma kyrkas fasader.

Bayerisches Münzkontor (ägt av HMK GmbH) har sitt huvudkontor i Waldaschaff i nordvästra Bayern, inte långt från Frankfurt am Main. Företaget har egen tillverkning och försäljning av bland annat fantasimynt, tematiska medaljer och repliker av polisbrickor.

Magnus Wijk

Myntfynd från Anckarströms håla

VID EN SKOLVISNING i december förra året på Svea Hovrätt som ligger på Riddarholmen i Stockholm, gjordes ett oväntat fynd. George Hedin, i klass 3 från Rälsenskolan i Norrviken, upptäckte ett ärgat kopparmynt i det som kallas Anckarströms håla.

Han visade upp sitt fynd för personalen och den omedelbara frågan var om myntet möjligen kunde ha ett samband med Jacob Johan Anckarström som ska ha suttit fängslad i källarhålan i väntan på sin avrättning.

Mer att läsa

Arvidsson, C.: Wrangelska palatset eller Kungahuset. *Kulturvärden* 2004:3, s. 24-29.

Golabiewski Lannby, M. & Wiséhn, I.: *Märkliga myntskatter i Stockholm*. 2003.

En skolpojke hittade detta 1/6 öre vid ett studiebesök i s.k. Anckarströms håla.
Foto: Gabriel Hildebrand.

Detta var straffet för mordet på Gustav III år 1792. Fängelsehålan ska ha stått orörd sedan dess.

Svea Hovrätts vaktmästare tog kontakt med Kungl. Myntkabinetet och efter en snabb titt på myntet kunde det konstateras att det rörde sig om 1/6 öre sm från 1676, präglad under Karl XI:s tid i Avesta. Således är myntet för gammalt för att knytas till Anckarström.

Inte desto mindre är sammanhanget kring myntet intressant. Svea Hovrätt har sedan 1756 varit beläget i det Wrangelska palatset. Innan dess hade byggnaden fungerat som kunglig bostad – kallat Kungahuset – un-

der en lång period från det att slottet Tre Kronor hade brunnit ned år 1697 ända fram till 1756. Vid tiden för myntets datering, 1676, var Wrangelska palatset nyrenoverat under ledning av arkitekterna Jean de la Wallée och Nicodemus Tessin d.ä. för greve Carl Gustaf Wrangel. När Wrangel dog år 1676 hyrde arvingarna ut rum i huset till privatpersoner.

Valören 1/6 öre sm är den lägsta valör som präglades under Karl XI:s tid. Det räknas som Sveriges första kreditmynt, det vill säga det åsatta värdet på myntet var större än det faktiska metallvärdet.

Cecilia von Heijne

Äldre biljetter med anknytning till hästkapplöpning

KAPPLÖPNINGSSPORTEN hör till de absolut äldsta idrottsgrenarna. Redan under antiken förekom kapplöpningar, eller galopplöpningar, och så har det fortsatt fram till våra dagar. I England skedde mycket under 1700-talet som skulle utveckla sporten till mera moderna former.

I Sverige var det "Patriotiska föreningen för hästcultur" som år 1831 anordnade de första moderna svenska kapplöpningarna.

År 1866 grundades "Allmänna Svenska Kapplöpningssällskapet" på initiativ av ett antal yngre officerare och sportintresserade. Sällskapet anordnade sina första kapplöpningar 14 juli 1867 i närheten av Helsingborg, och 1868 hölls löpningar också på Ladugårdsgårde vid Stockholm och i Göteborg. Överallt mottogs de med stort intresse av publiken. Stora åskådarmassor samlades för att se löpningarna. Det har nämnts siffror som 30 000 åskådare!

Ekonomisk kris i slutet av 1870-talet gjorde dock att kapplöpningssporten avstannade. Det blev allt svårare att hålla igång löpningarna eftersom intäkterna var alltför små, och 1882 måste Allmänna Svenska Kapplöpningssällskapet inställa verksamheten.

Hindersporten slog igenom på 1880-talet och utvecklades till att bli en "officerssport". Hindren var emellertid få på en sträcka av 3 000 meter. Utbrytningar och andra missöden var vanliga och tempot långsamt enligt nutida begrepp.

I mitten av 1880-talet framkastades tanken om att återuppta kapplöpningar på de gamla löpningsplatserna. År 1888 reds löpningar inte bara vid de flesta regementen utan också på offentliga banor i Stockholm och på Malmen vid Linköping. År 1889 bildades svenska "Jockeyklubben". Då hade redan "Skånska Fältrittklubben" bildats (1888). År 1900 tillkom "Stockholms Kapplöpningssällskap".

1. Personbiljett gällande kapplöpningarna på Malmen den 11 augusti 1877.

2. Biljett från Malmen från ca 1890.

3. Biljett gällande "stående plats" på Ladugårdsgården 17 juli 1886.

Biljetter

Till den svenska kapplöpningssamheten finns en mängd märken, polletter och biljetter. Många av dessa är i dag tämligen anonyma, men ändå intressanta. Här presenteras en mindre grupp pappersmärken/biljetter som trots allt kan ge oss en bild av dessa ofemåra papperslappar, som är kopplade till hästtävlingarna vid slutet av 1800-talet.

1. Personbiljett från *Kapplöpningarne å Malmen den 11 Aug. 1877*. Biljetten, som är tillverkad av grönt papper, har svart text. 91x64 mm. Den kostade 50 öre och skulle användas på följande sätt enligt texten: Att för ordningens skull bäras synbarligen. Av denna anledning finns det en genombruten springa på biljetten som skulle göra det lättare att kunna fästa den på t.ex. en rockknapp.

4. Biljett gällande sadelplats 1887 – troligen på Ladugårdsgården.

5. Biljett för den som önskade anlända till tävlingarna i vagn. 1880-talet?

2. Biljett från Malmen, olivgrönt papper med svart text samt genombruten springa för fästande på knapp. 88x65 mm. De två övre hörnen är "avklipp-ta". Text: *1 Kr. / Fältet inom banan / Bäres synligt! Längst ned finns en stämpel med stämpel med texten: Kapplöpningskommittén – Malmen.*

3. Biljett från kapplöpningen på Ladugårdsgärdet den 17 juli 1886. Pris 1 kr (enligt blyertsanteckning på baksidan). Den är rund, diam 68 mm, och har ett hål överst i vilket finns ett tunt band i färgerna blått, vitt och rött. Säkert skulle biljetten bäras på kavajen. På denna vita biljett visas en stående galopphäst i höger profil som fått en brunbeige ton. Framför hästen följande text i svart: *Stående plats.*

4. Biljett från kapplöpning på Ladugårdsgärdet 1887. Till utformningen liknar denna biljett nr 3, men papperet är lilafärgat. Diam 70 mm. Texten i svart lyder: *Entrée till sadelplats.*

5. Biljett från kapplöpning på Ladugårdsgärdet, 1880-talet. Biljetten är tillverkad av vitt papper. 121x75 mm. Den visar en stående häst i höger profil. Hästen har brunbeige ton. Framför hästen finns den svarta texten: *Entrée för vagn.*

6. Biljett från hästkapplöpning 1891. Den är rektangulär – ena kortsidan är spetsformad samt hålslagen. 90x39 mm. I hålet sitter ett blågult band. Texten på framsidan: *1-kronas plats. 1891.*

7. Biljett från Höstlöpningen 1895. Rosafärgat papper med svart text, rund. Diam 63 mm. Biljetten är hålslagen och ett blågult band finns

7. Biljett från Höstlöpningen i Stockholm 1895.

draget igenom hålet. Texten i svart lyder: *Höst-Löpning 1895 / Andra plats. Innanför den yttre ringen finns följande text: Stockholm den 8 Sept. / 2 Kronor.*

8. Biljett från Höstlöpningen 1898. Kvadratisk, gul biljett. 50x50 mm. Biljetten har rundade hörn och svart text: *Höst-Löpning. Stockholm den 18 Sept. 1898. Innanför en inre fyrkant finns texten: 50 öre. 4de Plats.*

Biljetterna är i privat ägo. Skannade.

Ian Wiséhn

6. Biljett från någon hästkapplöpning 1891.

8. Biljett från Höstlöpningen i Stockholm 18 september 1898.

Boktips!

Länk till "nyförvärv"

För dem som vill hålla sig à-jour med nytänkta numismatiska titlar (men även annat) rekommenderas att gå in på Vitterhetsakademiens biblioteks hemsida med dess nyförvärvslista:

http://vitalis.raa.se/F/?func=file&file_name=nyh-2

eller följande sökväg:

sedan till:	www.raa.se
vidare till:	infotorg
sist:	vitalis
	nyförvärv

Årsberättelse för år 2008 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen

Årsmöte

Årsmötet ägde rum den 3 maj 2008 på First Hotel i Karlshamn. Ordföranden, Julius Hagander, öppnade årsmötet och hälsade de 36 närvarande varmt välkomna. Minnet av de sedan föregående årsmöte avlidna medlemmarna hedrades med en tyst minut. Julius Hagander valdes till ordförande och Magnus Tagesson valdes till sekreterare att leda årsmötetsförhandlingarna. Styrelsens årsberättelse och revisorernas rapport presenterades och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets (2007) förvaltning.

Valberedningen representerades av Theodor Hassel, ledamot. Valbe-

redningens förslag med omval av Ian Wiséhn, Stockholm, (3 år) samt nyval av Christer Skaring, Stockholm, (3 år) bifölls av årsmötet. Till suppleanter för 1 år valdes: Sven-Erik Olsson, Storvreta, (omval), Cecilia von Heijne, Stockholm, (omval), Roger Lind, Linköping, (nyval) samt Ingemar Svenson, Nynäshamn, (nyval).

Till valberedning valdes Theodor Hassel, Göteborg, (omval, sammankallande); Ulla von Wowern, Lund, (omval) samt Johan Melin, Nättraby, (nyval). Till ordinarie revisorer valdes Christer Franzén, Stockholm, yrkesrevisor (nyval) och Max Mittegger, Stockholm, (omval). Till revisorssuppleant valdes Mikael Persson, Linköping, (nyval).

Årsavgift

Årsavgiften för 2008 beslutades vara oförändrad, d.v.s. 250 kronor (125 för juniorer och 375 för utrikes boende).

Belöningar

Ian Wiséhn tilldelades SNF:s förtjänstmedalj i silver för berömvärt och långvarigt arbete i föreningens tjänst. Ordföranden delade därefter ut SNF:s guldnål för förtjänstfullt arbete till Frédéric Elfver.

Föreningens guldnål för 40-årigt hedersamt medlemskap delades ut till följande personer: Inge Andersson, Rolf Berglund, Kåre Evelander, Robert Felth, Bengt Hägfeldt, Sven-Olof Johansson, Bo Nordell, Börje Rådström, Johan Sandström, Bernt Somréus samt Taavi R. Triumph.

Enligt styrelsebeslut tilldelades Mikael Nilsson, Dan Persson, Per Olof Pettersson, Sven Andersson samt Bo Rydstrom SNF:s hedersgåva för väl utfört arbete i samband med årsmötet 2008. De som ej var närvarande fick sin belöning hemskickad.

Resultaträkning	Not	2008-01-01 -2008-12-31	2007-01-01 -2007-12-31
Nettoomsättning	1	409 602	501 273
Övriga rörelseintäkter		275 000	175 000
		684 602	676 273
Rörelsens kostnader			
Handelsvaror		-11 813	-183 822
Övriga externa kostnader	2, 3	-507 556	-674 565
Personalkostnader	4	-328 424	-137 551
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	5	-24 175	-22 952
		-871 968	-1 018 890
Rörelseresultat		-187 366	-342 617
Resultat från finansiella poster			
Ränteintäkter och liknande resultatposter	6	-2 433	1 307 936
Räntekostnader		-8 496	-9 923
Resultat efter finansiella poster		-198 295	955 396
Årets resultat		-198 295	955 396
Balansräkning		2008-12-31	2007-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier, verktyg och installationer	7	56 034	80 208
Summa anläggningstillgångar		56 034	80 208
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager m.m.</i>			
Lager samlarmedaljer		17 882	20 382
Lager litteratur		35 800	42 500
		53 682	62 882
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		0	6 022
Övriga fordringar		10 836	123 282
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		1 969	2 004
		12 805	131 308
<i>Kortfristiga placeringar</i>			
Övriga kortfristiga placeringar	8	2 170 033	2 466 372
Kassa och bank		1 153 378	963 117
Summa omsättningstillgångar		3 389 898	3 623 679
Summa tillgångar		3 445 932	3 703 887

Eget kapital och skulder	Not	2008	2007
Eget kapital			
<i>Fritt eget kapital</i>			
Eget kapital vid årets början		2 914 463	1 959 067
Årets resultat		-198 295	955 396
Summa eget kapital		2 716 168	2 914 463
Fonder	9		
Donationsfonder, andra fonder och reserverade medel		679 279	670 893
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		6 175	60 446
Övriga skulder		2 595	6 934
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		41 715	51 151
		50 485	118 531
Summa eget kapital och skulder		3 445 932	3 703 887
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga
Tilläggsupplysningar			
Redovisnings- och värderingsprinciper			
Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd. Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta. Varulager har värderats till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. Erforderligt avdrag för inkurans har gjorts. Periodisering av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed.			
Noter		2008	2007
1 Nettoomsättning			
Medlemsavgifter		179 407	177 445
Auktionsverksamhet		100 816	174 435
Övrig nettoomsättning		129 379	149 393
		409 602	501 273
2 Övriga externa kostnader			
SNT		213 915	393 937
NNUM		21 836	27 146
Resekostnader		72 867	59 035
Telefon, Internet, hemsida		14 853	12 548
Föreningsmöten, representation m.m.		20 650	66 430
Porto		12 529	15 794
Kontorsmaterial		12 416	3 504
Hyra		6 400	4 800
Övriga lokalkostnader		13 049	10 689
Förbrukningsinventarier		15 115	11 778
Försäkring		6 329	9 092
Föreningsavgifter		0	6 511
Redovisningskostnader		44 111	40 601
Övriga kostnader		53 486	12 700
		507 556	674 565
3 Arvode och kostnadsersättning			
Med revisionsuppdrag avses granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Allt annat är andra uppdrag.			
Revisionsuppdrag		11 237	6 911
Andra uppdrag		32 874	33 690
		44 111	40 601
4 Anställda och personalkostnader			
Medelantalet anställda			
Kvinnor		0,5	0,5
Män		0,5	0,0
		1,0	0,5
Löner, ersättningar och sociala kostnader			
Löner och andra ersättningar till övriga anställda		266 220	110 480
Övriga sociala kostnader		62 204	27 071
		328 424	137 551
5 Avskrivningar			
Anläggningstillgångar skrivs av enligt plan över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier, verktyg och installationer		20 %	

6 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	2008	2007		
Utdelningar	89 411	105 804		
Räntor	58 986	13 637		
Realisationsresultat vid försäljningar	7 260	1 204 195		
Nedskrivningar	-158 090	-15 700		
	-2 433	1 307 936		
7 Inventarier, verktyg och installationer	2008-12-31	2007-12-31		
Ackumulerade anskaffningsvärden				
Ingående ackumulerade anskaffningsvärde	120 877	77 940		
Inköp	0	42 937		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	120 877	120 877		
Ackumulerade avskrivningar				
Ingående ackumulerade avskrivningar	-40 670	-17 718		
Årets avskrivningar	-24 175	-22 952		
Utgående ackumulerade avskrivningar	-64 845	-40 670		
Utgående balans	56 032	80 207		
8 Aktier och andelar, omsättningstillgångar				
<i>Namn</i>	<i>Antal</i>	<i>Ansk.värde</i>	<i>Bokf. värde</i>	<i>Markn.värde</i>
Investor B	1 200	43 631	43 631	138 900
Handelsbanken AIO 729M 120416		448 800	362 800	362 800
Handelsbanken AIO 729B 120416		351 900	268 500	268 500
Handelsbanken aktiefond Sverige/Värld	12 114	999 492	999 492	1 420 131
Handelsbanken räntefond	4 989	500 000	495 610	495 610
		2 343 823	2 170 033	2 685 941
9 Donationsfonder, andra fonder och reserverade medel	2008-12-31	2007-12-31		
Burmesters medaljfond	182 558	180 304		
Burmesters förlagsfond	221 019	218 290		
Rasmussons stipendiefond	72 924	72 024		
Lagerqvists medaljfond	202 778	200 275		
	679 279	670 893		

Styrelse

Vid det konstituerande sammanträdet den 3 maj i Karlshamn fördelades uppdragen enligt följande:

Ordförande: Jan-Olof Björk

Vice ordförande, medaljvårdare:
Frédéric Elfer

Sekreterare, ansvarig för hemsidan:
Magnus Tagesson

Kassaförvaltare: Christer Skaring

Ledamot: Dan Carlberg

Ledamot, ansvarig utgivare SNT:
Ian Wiséhn

Ledamot, klubbmästare: Leif Jansson

Suppleant, arkivarie och bibliotekarie:
Sven-Erik Olsson

Suppleant, bitr. programsekreterare:
Cecilia von Heijne

Suppleant, programsekreterare:
Roger Lind

Suppleant: Ingemar Svenson

Sedan det konstituerande mötet i maj har ledamöterna Wiséhn och Jansson av sagt sig sina uppdrag.

Styrelsen har under året hållit fyra protokollförda sammanträden. Förutom i styrelsen har arbete bl.a. pågått i kommittéerna för programverksamhet och för föreningens auktionsverksamhet.

Stiftelser

Sven Svenssons stiftelse för numismatik

Föreningens representanter har varit:

Ordinarie:	Suppleanter:
Jan-Olof Björk	Roger Lind
Sven-Erik Olsson	Ingemar Svenson
Magnus Tagesson	Dan Carlberg

Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning

Föreningens representanter har varit:

Ordinarie:	Suppleant:
Christer Skaring	Dan Carlberg

Sven Svenssons samlingar

Kontrollant för samlingarna har under året varit Magnus Tagesson. Under året initierades arbetet med att skifta de återstående delarna av Sven Svenssons samlingar, och Göran Wahlquist har utsetts till att genomföra arbetet.

Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT)

SNT har under året haft Ian Wiséhn och senare Monica Golabiewski Lannby som ansvarig utgivare. Redaktör har varit Monica Golabiewski Lannby och annonsansvarig Anja Mattsson. SNT har utkommit med åtta nummer och trycks sedan 2008 i fyrfärgstryck. Sedan mitten av 2003 finns SNT även tillgänglig i elektro-

nisk form på föreningens samt på Kungl. Myntkabinettets hemsidor.

Den svenska mynthistorien (SMH)

Föreningen driver tillsammans med Kungl. Myntkabinettet projektet *Den svenska mynthistorien*. Tidigare har ett band utkommit och under 2008 har arbetet pågått med nästa del. Föreningens representant i projektet är kassaförvaltare Christer Skaring.

Auktionsverksamhet

Auktionsverksamheten har under året skötts av Göran Wahlquist med bistånd av föreningens styrelsemedlemmar. Under året har två auktioner (nr 156 och 157) hållits med material ur Sven Svenssons samling (3/5 och 22/11).

Föreningens styrelse har under året påbörjat en process som syftar till att åter göra det möjligt för föreningens medlemmar att lämna in material till auktioner.

Föreningsmöten och aktiviteter

27/2 hade SNF sin första föreningskväll på Banérgatan. Frédéric Elfver talade om "Ett unikt gåvomynt från vikingatiden?".

8/3 deltog SNF med bokbord och föreningsinformation på Myntmässan i Göteborg.

12/3 arrangerades en visning på Riksbanken, där antikvarie Daniel Prytz visade utställningen "Riksbankens historia".

26/3 hade SNF föreningskväll på Banérgatan med Lars O. Lagerqvist som hedersgäst, kåserande om sin verksamhet och särskilt sin tid som chef för KMK.

12/4 deltog SNF med bokbord och föreningsinformation på Frimynt i Helsingborg.

27/4 hölls en föreningsdag på Tumba bruksmuseum, med guidade visningar och enklare förtäring.

30/4 hade SNF på nytt föreningskväll på Banérgatan med ett lättamt, aktuellt tema.

3-4/5 hölls Föreningens årsmöte i Karlshamn med bl.a. Svensson-auktion. Den andra dagen visades Karlshamns äldre bebyggelse och punsch-tillverkning. Under lunchen talade Lars O. Lagerqvist om försäljningen av Ericssbergs samling.

28/5 hade SNF föreningskväll på Banérgatan med Brita Malmer som hedersgäst, där hon berättade om sin numismatiska verksamhet under 50 år.

19/7 deltog föreningen som utställare med bokbord på myntmässan i Olofström.

24/9 hade SNF föreningskväll på Banérgatan, en diskussionsafton där man kunde ta med sig ett numismatiskt ämne för diskussion eller ett förremål att berätta om.

29/10 hade SNF föreningskväll på Banérgatan med Henrik Klackenbergs som hedersgäst, Han berättade om KMK:s verksamhet när han var chef under de dynamiska åren 1993-1998 när det nuvarande KMK skapades.

22/11 var det Myntets dag på Kungl. Myntkabinettet med myntmessa och föredrag samt auktion (nr 157) med material ur Sven Svenssons samling. Därefter hölls en gemensam middag på Myntkrogen.

26/11 hölls en föreningskväll med Torbjörn Sundquist som hedersgäst. Torbjörn höll föredrag om myntningen av plåtmynt i Wismar.

17/12 hölls föreningens traditionella julsammankomst i föreningslokalen på Banérgatan med bl.a. frågesport.

Medlemsutveckling

Medlemsutvecklingen framgår av följande sammanställning:

Nytt om böcker

Jan Gyllenbok: I gott sällskap – Om sällskapslivet i Sverige. 2008. 175 sidor. ICD Publishing, ISBN 978-91-971731-1-7.

31/12	2008	2007
Beskyddare:	1	1
Hedersledamöter:	5	5
Korresponderande ledamöter:	17	17
Ständiga medlemmar:	28	29
Ärligen betalande äldre medlemmar:	627	660
Ärligen betalande yngre medlemmar:	3	2
Utländska medlemmar:	36	36
Anslutna föreningar och klubbar:	20	20
	737	770

Under år 2008 har följande medlemmar avlidit:

Tord Ekström
Anders Frösell
Anders Holmén
Stig Rosenlund

Föreningens ekonomi

Föreningens ekonomi framgår av resultat- och balansräkning.

Jan-Olof Björk, *ordförande*
Frédéric Elfver, *vice ordförande*
Magnus Tagesson, *sekreterare*
Christer Skaring, *kassaförvaltare*
Dan Carlberg, *ledamot*

Magnus Tagesson

Svenska Numismatiska Föreningen i gott sällskap!

SVERIGE HAR FÖRÄRATS med en ny bok om svenskt föreningsliv. I boken *I gott sällskap* beskriver Jan Gyllenbok drygt 180 sammanslutningar, allt från vetenskapliga samfund (såsom Kungl Vitterhets-, Historie- och Antikvitets Akademien) och forskningsfrämjande sällskap (såsom Svenska Fornminnesföreningen) till välgörenhetsorganisationer (såsom Rädda Barnen och Svenska Röda Korset) och yrkeslivets sammanslutningar (t.ex. gillen och Rotary).

I boken finns också beskrivningar över "föreningar för ökad bildning och social samvaro", "samfund för ädel social samvaro" och "ordenssammanlutningar".

Boken avslutas med kategorin intresseföreningar, där Svenska Numismatiska Föreningen har placerats, i subkategorin "historiska hjälpvetenskaper" tillsammans med Heraldiska Samfundet och Michaelisgillet. På sidan 133-134 beskrivs SNF:s historia och nutida verksamhet. Notisen illustreras passande nog med den år 2005 av SNF utgivna medaljen över den kände storsamlaren Sven Svensson.

Inte sedan P. G. Bergs sammanställning från 1873* har föreningen fått en lika framträdande roll i en dylik publikation. Då, 1873, var det för övrigt första gången SNF nämndes överhuvudtaget i en tryckt publikation. Gyllenboks *I gott sällskap* är föredömligt uppsatt och läsaren har dessutom ett register att tillgå längst bak i boken om kategoriindelningen skulle kännas främmande.

Boken kan självfallet sträckläsas, men fungerar nog bäst som ett uppslagsverk. De upptagna sammanslutningarna beskrivs initierat och levande av författaren. Boken rekommenderas varmt till alla som har det minsta intresse av våra svenska föreningar, i stort och smått!

För säljställen, uppdateringar och annat hänvisas till bloggen på: <http://igottsallskap.blogg.se/>

Magnus Tagesson

* Berg, P. G.: *Svenska ordnar, sällskaper och föreningar, m.m.* Samlade och tryckta av P. G. Berg. Stockholm 1873.

Torbjörn Sundquist – Resumé av föredrag för SNF:s medlemmar om Wismars plåtmyntning

I SNF:S FÖRENINGSLOKAL på Banérgatan 17, Stockholm, talade Torbjörn Sundquist den 26 november 2008 om plåtmyntningen i den svenska besittningen Wismar. Alla plåtmynt från Wismar bär årtalet 1715 och är präglade under en kort och intensiv period under slutet av år 1715 och början av 1716 under överinseende av viceguvernören Martin von Schoultz. Totalt tillverkades 1.260 plåtmynt och av dessa känner vi i dag till ca 60-65 bevarade exemplar. Metallen hämtades från trofékanoner. Detta trots att Karl XII i en skrivelse förbjöd nedsmältning av dem.

Plåtmynten från Wismar är på grund av sin sällsynthet eftertraktade samlarobjekt och det finns flertaliga förfalskningar av dem. Många är gjorda i Tyskland på 1880-talet. En metallanalys av de falska Wismarplåtarna har visat att de håller en högre zinkhalt än de äkta. Detta ger de falska plåtmynten en mer gulaktig färgton än vad de äkta plåtarna har. Dessutom går de falska plåtmynten att urskilja genom sitt karaktäristiska utseende som de fick när de göts.

Cecilia von Heijne

Äkta plåtmynt om 8 schilling präglat i Wismar. I hörnen ses 1715. Det finns gott om förfalskningar, men dessa har högre zinkhalt vilket gör dem gulaktiga.

Foto: KMK.

Lästips i SNT

Sundquist, T.: Wismars plåtmynt 1715 – rariteter att se upp med. *SNT* 2005:6, s. 132-138.

VÄLKOMNA TILL

Kungl. Myntkabinettets museibutik

Slottsbacken 6
Gamla Stan
Stockholm

Tel.: 08-5195 53 04

konferens.butik@myntkabinettet.se

I PENGARNAS SPÅR – BILDER FRÅN ÖVERGIVNA PLATSER

Kungl. Myntkabinettets fotoutställning "I pengarnas spår" ger en bred bild av svensk omvandling under efterkrigstiden. Utställningen baseras på ekonomihistorikern och fotografen Jan Jörnmarks bilder och omfattar ett dussin platser i Sverige. Sista utställningsdag 17 april.

Med anknytning till utställningen hålls föreläsningar i Hörsalen onsdagar kl. 18 (ca 60 min). Kostnad: 50 kr (fast avgift) inkl. entréavgift till museet. I samband med föreläsningsserien har museet öppet till kl. 19.30. Myntkrogen håller samtidigt öppet till kl. 19.30.

Föreläsare:

1 april: Barbro Wickman-Parak. *Att hålla inflationen i schack, en uppgift för Riksbanken.* Vice riksbankschef.

15 april: Ronald Fagerfjäll. *Så hakade Sverige på Europas rika länder under 1800-talet.* Journalist, författare och företagshistoriker.

Varmt välkomna!

Begränsat antal platser.
Ingen förbokning.

För vidare information:
www.myntkabinettet.se
tel: 08 519 553 04

Rysk 1-kopek 1758
präglat på svenskt 1 öre sm 1746.
Foto: författaren.

Ovanlig rysk-svensk överprägling!

BILDERNA INTILL visar åt- och frånsida av en 1-kopek 1758 som präglats på ett svenskt 1 öre sm 1746. Hela det svenska årtalet syns tydligt liksom en pilspets, trots att myntet är slitet. Vikten är 9,6 g, diametern 26 mm. Randen är slät, vilket är märkligt. Detta kan bero på att myntet svarvats före ompräglingen eller att det från början präglats på ett avvikande ämne och därefter kasserats för att exporteras till Ryssland.

Några få liknandepräglingar är kända enligt Brekke-Bakkens supple-

ment till *The Copper Coinage of Russia* utgiven 1997. Där listas på sid. 101 fyra kända exemplar varav två avbildade exemplaren är mindre tydliga än mitt och där går heller inte det svenska årtalet att utläsa.

Proveniensen för mitt exemplar är Dimitry Alexandrov, Chicago, och förvärvades av mig i april 1998. Jag känner inte närmare till hur en överprägling som den här är möjlig, men kanske det svenska myntet hade kasserats och sålts som metallskrot till ryssarna. Kanske någon i läsekretsen vet mer? Tacksam för svar.

Martin Wettmark

PANIK UTANFÖR RIKSBANKEN 1920!

FÖRR VAR DET SÅ att landets huvudmynt präglades i ädel metall och värde skulle vara det metallvärde som var åsatt på myntet. Metallen kunde vara silver, guld eller bådadera. Då kunde man ha silvermyntfot, guldmyntfot men även s.k. dubbelmyntfot och pappersmyntfot. Från våra första mynt i slutet av 900-talet hade vi silvermyntfot, från 1600-talet dubbelmyntfot, då kopparmyntet infördes, från år 1777 åter silvermyntfot.

Från 1873, då myntenheten krona kom, infördes guldmyntfot. Men år 1920 kom ett förslag om att upphäva Riksbankens skyldighet att inlösa sedlar mot guld. En notis i tidningarna i mars samma år vittnar om hur förslaget utlöste panik bland allmänheten som antagligen inte litade på de svenska sedlarnas värdebeständighet: Det finansiella läget i Europa var inte heller det bästa efter första världskriget. Följande citat är hämtade ur tidningsklipp 1920 respektive 1924:

Riksbanken inlöser icke längre sedlar med guld.

Förslaget om upphävandet av riksbankens skyldighet att inlösa sedlar mot guld har skapat panik. Under senaste tiden ha stora köer dagligen stått utanför riksbanken för att inväxla sina sedlar mot guld. Bankens guldförråd har hårt skattats och som exempel anfördes i förstakammardebatten, att tisdagen den 16 Mars icke mindre än 1,170,000 kr. i guldmynt uttagits. Från och med onsdagen den 17 Mars är dock guldspärr beslutad och hädanefter är det alltså slut med köbildningen.

Den 29 mars 1924 fattade riksdagen beslut om guldmyntfotens återinförande. Detta skulle gälla från och med den 1 april samma år:

Beslutet innebär att den åt riksbanken lämnade befrielsen från skyldigheten att inlösa sedlar med guld då skall upphöra och att erforderliga åtgärder vidtagas för upphävande så snart ske kan av gällande förbud mot utförsel från riket av guld. däremot utfärdas förbud att för annan än Sveriges riksbank från och med nämnda datum införa guld vilken bestämmelse skall gälla intill dess regeringen efter riksbanksfullmäktiges hörande anseer att den kan upphävas.

Pappersmyntfot

Den 27 september 1931 beslöt så regeringen befria riksbanken från skyldigheten att inlösa sedlar mot guld. Sedan dess har vi pappersmyntfot – det vill säga myntfoten är inte knuten till någon metall alls. Det hade vi också periodvis åren 1745-1924.

Krisen ger guldrusch!

Med den aktuella finanskrisen och ekonomiska nedgången i världen är guld det som värdebevarare åter åtråvärt. Guld har på senare tid blivit ett säkert investeringsobjekt. Efterfrågan är mycket större än tillgången och priserna pressas uppåt.

I mars i år låg guldpriset på omkring 960 dollar per uns (31,1 g).

MGL

Auktioner

Ericssberg – tredje auktionen

TREDJE DELEN av den stora samling Bonde från Ericssbergs slott såldes av Ulf Nordlind Mynthandel AB på Kungl. Myntkabinetet den 21 november 2008. Den vackra katalogen hade distribuerats i god tid och dessutom lagts ut på nätet. Efter auktionen kunde de uppnådda priserna studeras på sistnämnda plats. De flesta av de fåtaliga återropen såldes efteråt till utropspriserna.

De som försummat skaffa sig katalogen har ännu chansen att beställa ett exemplar för 200 kr + porto hos Nordlinds mynthandel, tel. 08-662 62 61 eller info@nordlindsmynt.se

Försäljningssumman slutade som år 2007 på drygt dubbla utropet. En mera grundlig redogörelse för den välbesökta auktionen följer i kommande nummer av SNT.

LLt

Då Stockholms Stads Sparbank började. Första dagen den 16 juni insattes af 147 Personer tillsammans 770 R:dr. 16 sk. b:co.

Insättarnas antal har varit betydligt, och syntes temmeligen märkbart öka sig vid flyttningstiden, då tjänstfolket utbekommer sina löner. De insättare, som under förlidet år deponerat sina peningar i Sparbanken, hafva utgjort ett antal af 968. Af dessa hafva 43 genom contraböckernas inlemnande åter skildt sig från inrättningen. De återstående 925 äro af följande stånd och yrken: 28 Tjenstemän, 2 Handlande, 21 Handtverkmästare, 29 äldre personer, som icke kunna klassificeras, 10 Studerande och Kadetter, 47 Handelsbokhållare- och Handelsbetjenter, 89 Handtverks Gesäller och Lärlingar, 28 Vaktmästare, Kyrko- och Tornväktare, 3 Soldater, 2 Coopvardsiesjömän, 57 Tjänstfolk af Mankönet, 22 Enkor, 40 gifta hustrur, 83 Ogifta Fruntimmer, 5 Hushållerskor, 155 Tjenstehjon af Qvinkönet, 281 Barn under 16 års ålder, 19 Fabriks- och annat Arbetsfolk, 1 Arrestant på Krono-Correctionshuset, 1 Fattighus-hjon, 2 Fattigcassor.

Den under Directionens Förvaltning vid årets slut stående Summan utgör B:co R:dr 19,619:30.6.

Pressklipp 1821

Strandbergs Mynt

&

Aktiesamlaren AB

köper och säljer

Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev
äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida

www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 6, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

AURUM AUKTIONER AB
stockholm

Myntauktioner i Stockholm

Inlämning pågår!

*Vi söker alltid kvalitetsmynt, sedlar,
medaljer, polletter, ordnar..*

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13, info@aurumauktioner.se

www.aurumauktioner.se

Bli medlem i

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 250 kr.
Som medlem får Du SNT automatiskt!

Du kan också prenumerera på SNT
för endast 200 kr per år.

www.numismatik.se

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar,
militaria och nålmärken, medaljer*

Öppet: vard. 11-17, fred. 11-15, lörd. 11-14

TUMBA BRUKSMUSEUM

Gamla brandstationen
på Tumba bruk:

SPRUTHUSET

Invigning 30 maj kl. 11- 16

För hela programmet se
www.tumbabruksmuseum.se

Välkommen!

08 - 519 553 46

info@tumbabruksmuseum.se

Myntauktion

årligen i maj och december.

Ett mynt från våra tidigare auktioner

**Välkommen som köpare eller inlämnare
på våra auktioner.**

Frimärkshuset

Skandinavisk Filateli AB

Humlegårdsgatan 13 Telefon 08-661 74 50
114 46 STOCKHOLM Telefax 08-662 82 46

E-post: auctionbids@frimarkshuset.se
www.frimarkshuset.se

Köpes

Wisnar: 3 Pfennig 1621-1835

Pommern: 1/6 Taler 1689-1761

Hessen-Kassel och

Hessen Schmalkalden

1730-1751 alla valörer.

Kopparmynt:

2 ÖRE SM: 1751 med omgrav. öppet Ö

2 ÖRE SM: 1759 V på R

2 ÖRE SM: 1761 G på F

2 ÖRE SM: 1763 V på R

2 ÖRE SM: 1765 F på S

2 ÖRE SM: 1765 F på G

1 skilling 1802-1805 präglad

på 2 ÖRE SM 1755

(bytesförslag beaktas)

Sten-Olof Andersson

Smålandsvägen 20

611 56 Nyköping

Tel.: 0155- 26 96 16 (18.00-23.00)

E-post: skilling.s-oa@telia.com

UON.se

MYNTAUKTIONER PÅ INTERNET

Inlämning året runt!

Ju bättre material desto bättre villkor!

Toppobjekt = 0% säljarprovision!!

Äkthetsgaranti på livstid!

Vår erfarenhet är Din trygghet!

ANTIKÖREN MYNTAUKTIONER

Ulf Ottosson, Vikingabo, 441 91 ALINGSÅS

Tel. 070-65 25 121 ~ Fax. 0322-450 43

Mynthandeln.com ~ UON.se ~ Myntauktionen.com

AUKTIONER

i Stockholm och Göteborg

Några mynt vi har sålt tidigare:

Riga 1 taler 1660
37.000:-

1 dukat 1810
Dalarna
43.000:-

2 dukater
1857
29.000:-

4 dukater
1838
44.000:-

Bättre mynt mottages regelbundet till våra auktioner.

Vi har mycket goda möjligheter att finna köpare till dina objekt eftersom ca 20.000 kunder ser varje auktion via vår hemsida och våra kataloger.

Vi köper även guld och silver kontant!

MYNTKOMPANIET

Myntkompaniet
Svartensgatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17
Fax: 08-643 22 38

E-post: mail@philea.se
www.myntkompaniet.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 18 mynthandlare i flera olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

Antikboden

Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Hamrin & Svahn Mynt AB

Sjöberg 1, 147 91 GRÖDINGE
Tel. 08-732 66 86, 070-212 64 55

Karlskrona Mynthandel

Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Rune Larssons Mynthandel

Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./Fax 046-14 43 69

AB Malmö Mynthandel

& Vykortsantikvariat
Sven Gunnar Sandberg
Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

J. Melin Mynt

Koltrastvägen 23, 370 24 NÄTTRABY
Tel. 0455-155 99

HB Myntinvest Corona

Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./Fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer HB

Sveavägen 96
Box 19 507, 104 32 STOCKHOLM
Tel./Fax 08-673 34 23

Ulf Nordlinds Mynthandel AB

Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

Norrtälje Mynthandel

Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26
Fax 0176-168 56

Pecunia MM HB

Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel./Fax 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel

Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./Fax 042-12 25 28

Selins Mynthandel AB

Regeringsgatan 6
Box 16 390, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81
Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel

Arsenalsgatan 6
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95

Tamco Numismatics

Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel. 070-631 58 09

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./Fax 031-20 81 11

Håkan Westerlund Mynthandel

Vasagatan 42
Box 490, 101 29 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07
Fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08-732 66 86 • 070-212 64 55

Besök vår hemsida: www.mynt.nu/smf/

FriMynt 2009

35:e Int. Mynt & Frimärksmässan

18 april kl 11.00 - 18.00

IDROTTENS HUS
Mellersta Stenbocksgatan
Helsingborg, Sverige

www.frimynt.se

HelsingborgsUtställningar • Tel +46 42 29 25 60